

ממשה, הזקנים נאצלו מיהושע, הנביאים נאצלו מן הזקנים, הנשיאים וראשי העם נאצלו מן הנביאים, וכלם זה מזה.

בעוד שהיו הולכים פגשו את רבי אלעזר. אמרו, הנה אחד מבעלי המשנה בא. אמרו לו: ודאי שאמרתם שהשמש נאצל אורו מזיו האספקלריה שלמעלה? אמר: כן הוא!

פתח ואמר (שירד) מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון. קוראה מעין, ואחר כך באר, ואחר נוזלים. בפסוק הזה יש להתבונן, שהרי המעין נמשך מן הבאר, והבאר מן הנוזלים, והנוזלים מן לבנון. לדעת שכלם נאצלו זה מזה וזה מזה. כן הוא השמש, האור אינו שלו, אלא נמשך חוט אחד של זיו שמאיר לשמש.

שהרי שנינו במשנתנו, האור שברא הקדוש ברוך הוא בתחלה, אדם היה רואה בו וצופה מראש העולם ועד סופו. בא וראה, אור השמש הוא אחד מששים אלפים ושבעים וחמשה חלקים מאותו האור של האספקלריה של האור שהוא שנגנו, ואפלו באור השמש הזה אין איש יכול להסתכל בו, כל שכן באותו האור.

והרי אמרנו, שאיש יסתכל בו מראש העולם ועד סוף העולם? אלא כך גזרנו במשנה שלנו, שבאור ההוא יכול האיש לדעת ולראות את אור החכמה, כל מה שהיה, וכל מה שיהיה, מראש העולם ועד סוף העולם, והוא נגזר לצדיקים לעולם הבא. מה זה לעולם הבא? כשתצא הנשמה הקדושה מן העולם הזה וילך בו לעולם הבא.

אתאצלו מיהושע. נביאים, אתאצלו מזקנים. נשיאים ורישא דעמא, אתאצלו מנביאים. וכלהו דא מן דא.

עד דהוו אזלי, פגעו ביה בר' אלעזר, אמרו: הא חד מאינון מארי דמתיבתא אתא. אמרו ליה, ודאי דאמרינו דשמשא אתאצל נהירותיה מזיוא דאספקלריא דלעילא. אמר, כן הוא.

פתח ואמר, (שה"ש ד טו) מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון. קוראה מעין, ואחר כך באר, ואחר כך נוזלים. בהדא פסוקא אית לאסתכלא, דהאי מעין אתמשיך מן בירא. ובירא מן נוזלים. ונוזלים מן לבנון. למינדע, דכלהו אתאצלו דא מן דא ודא מן דא. כן הוא שמשא, לאו נהירותא דיליה הוא, אלא אתמשך חד חוטא דזיוא דנהיר לשמשא.

דהא תנן במתניתין דילן, אור שברא הקדוש ברוך הוא בתחילה, אדם היה רואה בו וצופה מראש העולם ועד סופו. תא חזי, נהירותא דשמשא, הוא חד משתי אלפין ושבעין וחמש חולקין, מההוא נהירותא דאספקלריא דההוא נהורא דאתגניז. ואפילו בהאי נהירותא דשמשא, לית איניש יכיל לאסתכלא ביה, כל שכן בההוא נהורא.

והא אמרן, דאיניש יסתכל ביה מרישיה דעלמא ועד סייפי עלמא. אלא הכי גזרנא במתניתא דילן, דבההוא נהירותא, יכיל אינש למנדע ולמחזי בנהירו דחכמתא, כל מה דהוה, וכל מה דיהוי, מרישיה דעלמא עד סייפי עלמא, וההוא אתגניז לצדיקים לעלמא דאתי. מאי לעלמא דאתי, כד תיפוק נשמתא קדישא מהאי עלמא, ויזיל ביה לעלמא דאתי.

בא וראה, כתוב (שמות לד) ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה, לחם לא אכל ומים לא שתה. מה הטעם? משום שנהנה מהזיו ההוא. ואף על גב שירד משם, והאור ההוא לא ירד עמו, לא היו יכולים להסתפל בפני משה ממה שהסתפל בראשונה כשהיה שם, ונשארו פניו מאירים כשמש הזה.

סטה רבי אלעזר לצרכו, והם הלכו אחריו ללוותו לדרך שלשה מילין. אמרו לרבי אלעזר, אשריכם בעלי הישיבה, שאחר גבו של משה הייתם, כשנתנה תורה על ידו. הלכו רבי חייא ורבי נתן, ורבי אבהו לא רצה להפרד ממנו, והלך עמו לדרך. פתח רבי אלעזר את פיו ואמר, (בראשית א) ויאמר אלהים יהי מארת. בא וראה, הקדוש ברוך הוא עשה שמונה עשר רקיעים שנוסעים למסעיהם וסוככים את כל העולם, וכל אחד מתעכב אותו השעור שנפן לו מאדונו, וכשמשלים הרקיע ההוא את השעור ההוא, מתחדשים בעולם דברים טובים גדולים ורבים.

וחושבים בדעתם אותם טפשי הלב, שמסבוב הרקיע ההוא זה נעשה, ולא כף הוא, שהרי כל יום ויום מחדש הקדוש ברוך הוא מבקר עד ערב דברים עליונים גדולים וחזקים, ולפעמים שמשלים הרקיע ההוא את מסעו, ויפגש בעולם את גזרת המלך העליון, וחושבים טפשי הלב שפגלל הרקיע ההוא זה היה, וטועים בלבם בטפשות.

ועשה הקדוש ברוך הוא את הרקיע הרביעי ההוא, והניח בו את השמש, ומסובב את כל העולם בעדנים וזמנים לתועלת של העולם לבני האדם. ולמדנו

תא חזי, פתיב (שמות לד כח) ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה. מאי טעמא, משום דאתהני מההוא זיוא. ואף על גב דנחית מתמן, וההוא נהירותא לא נחית עמיה, לא הוו יכלין לאסתפל באנפוי דמשה, ממה דאסתפל בקדמיתא, כד הוה תמן, ואשתארו אנפוי נהירין כהאי שמשא.

סטי רבי אלעזר לאורחיה, ואינון אזלו אבתריה, לאוזפיה לאורחיה, תלת מילין. אמרו לרבי אלעזר, זכאין אתון מארי מתניתא, דבתר גבוי דמשה הויתון, כד אתייהב אורייתא על ידיה. אזלו רבי חייא ורבי נתן, ורבי אבהו לא בעא לאתפרשא מניה, ואזל עמיה לאורחיה.

פתח רבי אלעזר פומיה ואמר, ויאמר אלהים יהי מארת. תא חזי, עבד קודשא בריך הוא תמניסר רקיעין, דנטלין למטלניהון, וסחרין כל עלמא. וכל חד מתעכב ההוא שיעורא דאתייהב ליה מן מאריה. וכד אשלים ההוא רקיעא ההוא שיעורא, אתחדש בעלמא פתגמין טבין רברבין סגיאין.

וחשבין בדעתיהו אינון טפשאי דלבא, דבסחרנותא דההוא רקיעא אתעביד דא. ולא כף הוא. דהא כל יומא ויומא, מחדש קודשא בריך הוא מצפרא עד רמשא, פתגמין עילאין רברבין ותקיפין, וזמנין דאשלים ההוא רקיעא מטלנוהי, ויערע בעלמא גזירת מלכא עילאה, וחשבין טפשי לבא, דבגיגיה דההוא רקיעא הוה, וטעיין לבהון בטפשותא. ועבר קודשא בריך הוא לההוא רקיעא רביעאה, ואנח ביה שמשא, ואסחר כל עלמא בעידנין וזמנין לתועלתא דעלמא

במשנה שלנו, שלש מאות וארבעים חלונות הולך השמש, עולה ויורד בעדנים וזמנים.

והולך ומתחיל מחלון המזרח, מאותו החלון שנקרא נגה, והולך בעגול עד שמגיע לחלון שנקרא קרבוסא. אז הולך לסוף הצפון ששה חדשים, עד שמגיע לחלון שזוהר, והולך ששה חדשים להשלים שנה לתועלת הבריות, לעשות זריעה וקצירה.

זהו שכתוב (בראשית ח) עד כל ימי הארץ זרע וקציר וקר וחם וקיץ וחורף. ובהשלמתו לצד הדרום, לפי ישוב הארץ, קציר וחם וקיץ. ובהשלמתו לסוף הצפון - זרע, קר וחורף. והכל לפי ישוב הארץ, כמו שאמרנו. ובגן הזה ממש, כמו שמתמשים בני אדם באור הרקיע הזה, אז כל צבאות השמים משתמשים באור הרקיע שעל ראש החיות.

אמר רבי אבהו, מארת, למה חסר וי"ו? אמר לו, על מה שאמרנו בראשונה, שאין אורו שלם, שאין אורו רק מה שמקבל פחוט אחד אחר הפתל מן האור ההוא שלמעלה.

ובגדל זה לא נקרא אור שלם, ולא ראוי להקרא שלם אלא אותו האור שנקרא והאור עמו שורה. וההוא שנגנו לצדיקים הוא אחד מששים אלפים ושבעים וחמשה חלקים מן האור ששורה עם הקדוש ברוך הוא, ואור השמש הוא אחד מששים אלפים ושבעים וחמשה חלקים מן האור הגנוז לצדיקים לעולם הבא. ועל כן לא נקרא אור שלם האור הזה של השמש, ולא ראוי להקרא.

לכני נשא. ותנא במתניתא דידן, תלת מאה וארבעין משקופין, אזיל שמשא, סליק ונחית בעידנין וזמנין.

ואזיל ושרי, ממשקופא דמזרח, מההוא משקופא דאתקרי נוגה, ואזיל בסגלגלותא, עד דמטא למשקופא דאתקרי קרבוסא. פדין אזיל לסייפי דצפון, שיתא ירחי, עד דמטא למשקופא דזהרא, ואזיל שיתא ירחי, לאשלמא שתא לתועלתא דברייתא, למעבד זרעא וחצדא.

הדא הוא דכתיב, (בראשית ח כב) עד כל ימי הארץ זרע וקציר וקר וחום וקיץ וחורף. ובאשלמותיה לצד דרום, לפום ישובא דארעא, קציר. וחום. וקיץ. ובאשלמותיה לסייפי צפון זרע. קור. וחורף. וכלא לפום ישובא דארעא, פדקאמרן. ובהאי גוונא ממש, פמא דמשתמשיין בני נשא להאי נהורא דהאי רקיעא, פדין כל חילי שמיא משתמשיין לנהורא דרקיעא, דעל ריש חיותא.

אמר רבי אבהו, מארת, למה חסר וי"ו. אמר ליה, על מה דאמרן בקדמיתא, דלאו נהירותיה שלים. דלית נהירותיה בר מה דמקבל פחד חוטא בתר כותלא, מההוא נהירותא דלעילא.

ובגין דא לא אתקרי נהירותא שלימתא, ולא יאות לאתקרי שלימתא, אלא ההוא נהורא דאתקרי (דניאל ב כב) ונהורא עמיה שרא. וההוא דאתגניז לצדיקיא, הוא חד משתיין אלפין ושבעין וחמש חולקין, מנהירותא דשרי עם קודשא בריך הוא. ונהירותא דשמשא הוא חד משתיין אלפין ושבעין וחמש חולקין, מנהירותא דגניז לצדיקיא לעלמא דאתי. ועל פדין לא אתקרי נהירותא שלימתא האי נהירותא דשמשא, ולא יאות לאתקרי.

נהירותא שלימתא דאתי. ועל פדין לא אתקרי נהירותא שלימתא האי נהירותא דשמשא, ולא יאות לאתקרי.